

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v roku
2019 a v 1. štvrtroku 2020
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2019)

Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč

**Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky
v roku 2019 a v 1. štvrtroku 2020
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2019)**

**Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč**

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2019 a v 1. štvrťroku 2020 (2. aktualizovaná verzia: november 2019).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autora používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE	10
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY	12
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE.....	15
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	17
7 PRÍLOHA.....	20

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2019 a v 1. štvrťroku 2020 (2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2019)

Ján Haluška, Andrej Hamara, Branislav Pristáč
INFOSTAT Bratislava

1 ÚVOD

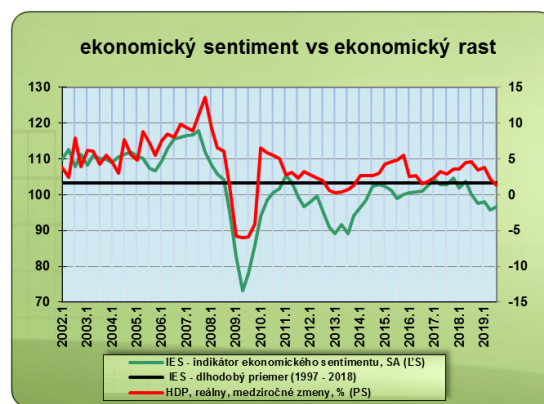
V predloženom dokumente sú prezentované a interpretované výsledky 2. aktualizácie krátkodobej predikcie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov z reálneho sektora slovenskej ekonomiky v roku 2019, ktoré sú rozšírené o odhad ich vývoja v 1. štvrťroku 2020 (tabuľka a obr. 9 až 14 v Prílohe). Prezentované odhady zohľadňujú skutočný vývoj daných ukazovateľov v 1.-3. štvrťroku 2019, ktorý vyplýva z údajov po ich revízii v októbri 2019. Prihliadajú tiež na vývoj spotrebiteľských cien v januári až októbri 2019, na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v januári až novembri 2019, ako aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, teda v eurozóne, Nemecku a Českej republike, čo sú naši hlavní obchodní partneri. Ukazuje sa, že toto prostredie bude v horizonte krátkodobej predikcie generovať pre slovenskú ekonomiku zrejme slabšie rastové impulzy ako v 1.-3. štvrťroku tohto roka¹.

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Indikátor ekonomického sentimentu (IES), pomocou ktorého ŠÚ SR monitoruje na mesačnej báze stav domácej ekonomickej klímy, vykazoval v priebehu 3. štvrťroka

tohto roka znaky stabilizácie. Trend zhoršovania domácej ekonomickej klímy sa síce zastavil, avšak priemerná hodnota IES odvodená zo sezónne očistených mesačných údajov za júl až september tohto roka (96,5; s.a. ŠÚ SR) sa oproti 2. štvrťroku 2019 zmenila len minimálne a zostala hlboko pod svojim dlhodobým priemerom (103,6 za roky 1997-2018). Optimizmus domácich ekonomických subjektov ohľadom ďalšieho vývoja slovenskej ekonomiky zostal teda v 3. štvrťroku prakticky na úrovni päťročného minima, na ktoré klesol v 2. štvrťroku tohto roka (obr. 1).

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

Domáca ekonomická klíma zostala hlboko pod svojim dlhodobým priemerom najmä vplyvom dôvery v priemysle a službách. Dôvera v priemysle totiž zotrvala na

štvrťroku 2019). Hodnota indikátora pre vyspelé krajiny sveta klesla vo 4. štvrťroku 2019 na najnižšiu úroveň od októbra 2012. Prognóza EECF z novembra 2019 signalizuje, že ekonomický rast v eurozóne sa spomalí z 1,1% v roku 2019 na 1,0% v roku 2020, pričom inflácia v eurozóne by mala v rokoch 2019 aj 2020 dosiahnuť 1,2%.

¹ Štvrťročný Ifo indikátor Ifo Inštitútu v Mníchove signalizuje, že ekonomická klíma vo svete sa zhoršila aj vo 4. štvrťroku 2019, a to takmer vo všetkých regiónoch. Vo vyspelých krajinách sveta (vrátane krajín eurozóny) je jej zhoršenie dôsledkom omnoho pesimistickejších očakávaní na nasledujúcich šesť mesiacov (oproti prieskumu v 3.

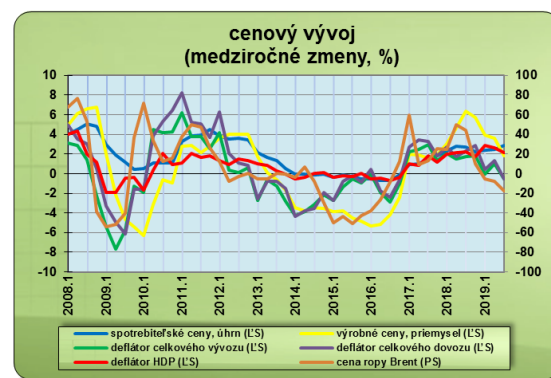
šesťročnom minime, na ktoré sa prepadla v 2. štvrťroku tohto roka, dôvera v službách síce mierne vzrástla, stále sa však nachádza blízko jej desaťročného minima, na ktoré sa prepadla vo 4. štvrťroku 2018. Kým v priemysle sa pokles dôvery zastavil, v stavebníctve jej pokles pokračoval aj v 3. štvrťroku tohto roka, udržala sa však ešte nad úrovňou svojho dlhodobého priemeru. Na druhej strane, dôvera v obchode a dôvera spotrebiteľov, ktoré sa nachádzajú pomerne vysoko nad svojim dlhodobým priemerom, zaznamenali mierny vzostup aj v 3. štvrťroku tohto roka².

Stav domácej ekonomickej klímy v 3. štvrťroku teda nevytváral predpoklady na to, aby sa značný útlm dynamiky rastu výkonnosti hospodárstva, ktorý bol zaznamenaný v 2. štvrťroku tohto roka, zmiernil. K tomu nielenže nedošlo, ale útlm rastu výkonnosti hospodárstva sa naopak ešte prehĺbil. Rast reálneho HDP sa totiž spomalil z 3,0% v 1. polroku 2019 (vyplýva z údajov po revízii v októbri tohto roka) na 1,3% v 3. štvrťroku 2019, teda o viac ako polovicu³. Ide o najnižší prírastok výkonnosti hospodárstva od 4. štvrťroka 2013. Kumulatívne za 1.-3. štvrťrok 2019 bola tvorba reálneho HDP medziročne vyššia o 2,4%, zatiaľ čo v porovnateľnom období minulého roka stúpala o 4,2% (vždy v priemere).

Tlmiaci vplyv spomalenia rastu výkonnosti hospodárstva na rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (meranej deflátorom HDP) bol v 3. štvrťroku silnejší ako v 2. štvrťroku tohto roka. Kým v 2. štvrťroku sa jej rast na medziročnej báze

ešte mierne zrýchlil, v 3. štvrťroku sa už spomalil (obr. 2). Deflátor HDP stúpol v 3. štvrťroku o 2,1%, pričom tlmiaci vplyv na jeho rast pramenil predovšetkým z deflátorov vývozu a dovozu tovarov a služieb, ktoré v 3. štvrťroku na medziročnej báze poklesli zhodne o 0,5%⁴. Tlak na rast úhrnnej cenovej hladiny bol teda na rozdiel od 1. polroka 2019 generovaný už len domácim prostredím. Ide najmä o tie ceny, ktoré ovplyvňujú vývoj deflátorov konečnej spotreby (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*).

Obr. 2

Zdroj: ŠÚ SR

Značné oslabenie rastu výkonnosti hospodárstva ide primárne na vrub agregátneho dopytu, ktorého rast sa aj v 3. štvrťroku spomalil. Kým v 1. polroku tohto roka medziročne vzrástol o 3,5%, v 3. štvrťroku stúpol o 2,2%. Vplyv negatívnych rizík na vývoj agregátneho dopytu, ktoré sme avizovali pred šiestimi i troma mesiacmi, teda znovu vysoko prevážil vplyv pozitívnych rizík. K spomaleniu rastu agregátneho dopytu došlo vplyvom vonkajšieho dopytu, pretože dynamika

² Vývoj IES a všetkých zložiek jeho štruktúry na mesačnej báze, teda indikátorov dôvery v priemysle, stavebníctve, obchode, službách a indikátora dôvery spotreby spotrebiteľov, je zobrazený na obr. 1 až 6 v Prílohe.

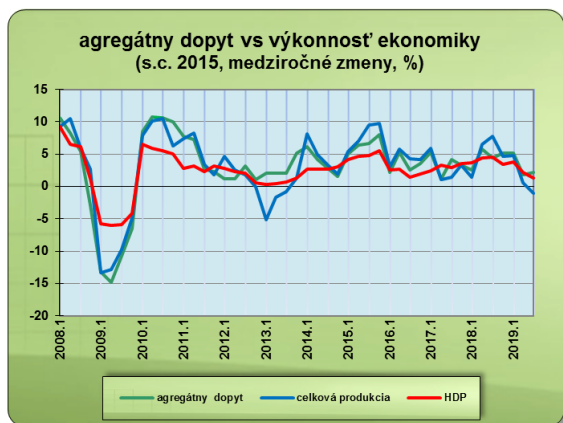
³ Z údajov pred revíziou vyplývalo, že reálny HDP vzrástol v 1. polroku 2019 medziročne o 2,8% (v priemere).

⁴ Pokles deflátoru dovozu tovarov a služieb súvisí do značnej miery aj s poklesom ceny ropy *Brent* na svetovom trhu, ktorý sa od začiatku tohto roka postupne prehľbuje. Kým v 1. polroku 2019 barel ropy medziročne zlacnel o 6,5%, v 3. štvrťroku 2019 bol lacnejší o 17,7% (vždy v priemere). Súvisí to so zhoršujúcim sa výhľadom pre globálnu ekonomiku, čo vyvoláva obavy zo spomalenia rastu dopytu po rope.

rastu domáceho dopytu ako celku sa v 3. štvrťroku na medziročnej báze mierne zrýchlila. Vonkajší dopyt (meraný objemom vývozu tovarov a služieb) v 3. štvrťroku medziročne poklesol o 0,2%, čo spôsobil najmä pokračujúci pokles dopytu z krajín EÚ-28 (začal v 2. štvrťroku tohto roka), ale pokles dopytu bol zaznamenaný aj z krajín mimo EÚ-28 (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Slabý rast agregátneho dopytu v 3. štvrťroku utlmil aj tvorbu domácich zdrojov, a to výraznejšie ako v 2. štvrťroku tohto roka (obr. 3). Objem celkovej produkcie v hospodárstve totiž v 3. štvrťroku na medziročnej báze poklesol o 1,1%, zatiaľ čo v 2. štvrťroku mierne vzrástol (o 0,6%). K poklesu jej objemu došlo vplyvom medzispotreby, ktorá sa znížila o 2,3%, teda výraznejšie ako v 2. štvrťroku tohto roka, kedy poklesla o 0,5%. Hrubá pridaná hodnota sa medziročne síce zvýšila aj v 3. štvrťroku, ale len o 0,7%, čo je prírastok rádovo nižší ako dosiahla v 1. a 2. štvrťroku tohto roka (o 3,5%, resp. o 2,2%).

Obr. 3

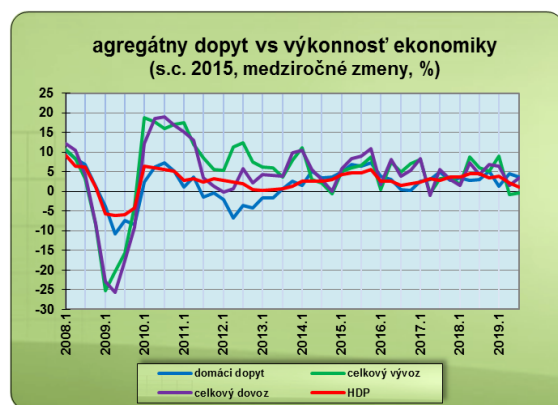

Zdroj: ŠÚ SR

Keďže tvorba domácich zdrojov (celkovej produkcie) poklesla, zatiaľ čo agregálny dopyt vzrástol, na pokrytie jeho vecnej skladby boli potrebné aj zdroje zo

zahraničia. Objem celkového dovozu v 3. štvrťroku vzrástol o 3,3%, čo znamená, že tlak na dovoz zdrojov zo zahraničia na medziročnej báze tiež zoslabol (obr. 4). Jedná sa najmä o dovoz potrebný na pokrytie medzispotreby, o čom svedčí dovoz surovín a dovoz uhľovodíkových palív, ktorých pokles bol hlbší ako v 2. štvrťroku tohto roka. Relatívne veľká časť celkových zdrojov (domácich, resp. dovezených) však napriek tomu zostala v zásobách, pretože stav zásob v bežných cenách sa v 3. štvrťroku medziročne zvýšil o 1,804 mld. €, resp. o 7,3% HDP v bežných cenách⁵.

Obr. 4

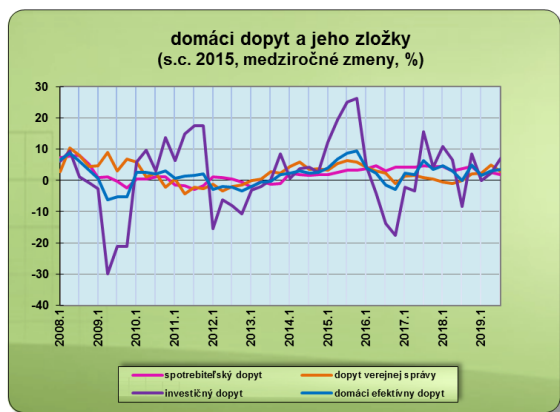
Zdroj: ŠÚ SR

Rast domáceho dopytu ako celku sa zrýchlil z 2,9% v 1. polroku tohto roka na 4,4% v 3. štvrťroku tohto roka. Ovplyvnil to hlavne investičný dopyt, ktorý bol v 3. štvrťroku najrýchlejšie rastúcou zložkou domáceho dopytu, k čomu značnou mierou prispel bázičský efekt, pretože v 3. štvrťroku 2018 investičný dopyt výrazne poklesol (obr. 5). K zrýchleniu dynamiky rastu domáceho dopytu ako celku v 3. štvrťroku však prispel aj dopyt verejného sektora, zatiaľ čo spotrebiteľský dopyt mal na rast domáceho dopytu ako celku ešte silnejší tlmiaci vplyv ako v 1. polroku tohto roka.

Obr. 5

⁵ V 1.-3. štvrťroku 2019 sa stav zásob v hospodárstve v bežných cenách zvýšil

kumulatívne o 2,984 mld. €, kým v rovnakom období minulého roka stúpili o 2,469 mld. €.

Zdroj: ŠÚ SR

Konečná spotreba domácností (KSD - spotrebiteľský dopyt) vzrástla v 3. štvrtroku reálne o 1,8%, čo je prírastok o viac ako polovicu nižší ako dosiahla v 3. štvrtroku 2018. Útlm rastu spotrebiteľského dopytu začal už 2. štvrtroku 2018, ale v tomto roku je markantnejší. Primárne je dôsledkom zvyšujúceho sa sklonu obyvateľstva k úsporám, ktorý vedie k poklesu sklonu obyvateľstva k spotrebe. Miera hrubých úspor obyvateľstva stúpila v 3. štvrtroku tohto roka na medziročnej báze o 2,2 p. b. a dosiahla 9,9%⁶.

Zmena správania sa spotrebiteľov smerom k nižšiemu sklonu k spotrebe je dôsledkom spomaľovania dynamiky rastu reálnych disponibilných príjmov obyvateľstva, teda hlavného zdroja na financovanie KSD. Zatiaľ čo v roku 2018 sa tieto zdroje obyvateľstva zvýšili o 4,2%, v 1. polroku tohto roka stúpili o 4,0% a v 3. štvrtroku o 2,8% (vždy v priemere). K spomaleniu dynamiky ich rastu v 3. štvrtroku tohto roka prispel miernejší rast celkovej zamestnanosti i priemernej mesačnej nominálnej mzdy na makroúrovni (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve*, resp. *Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*).

Konečná spotreba verejnej správy (KSVS - dopyt verejného sektora) zaznamenala v 1. polroku tohto roka výrazné oživenie rastu aj podľa revidovaných údajov. Na medziročnej báze totiž vzrástla reálne o 3,6%, v nominálnom vyjadrení o 9,3% (vždy v priemere za 1. a 2. štvrtrok 2019). Jej rast sa zrýchlil aj v 3. štvrtroku tohto roka, v ktorom stúpila reálne o 3,7%, v nominálnom vyjadrení o 9,3%.

V dôsledku silného rastu dopytu verejného sektora sa od začiatku tohto roka zrýchľuje aj rast produkcie verejného sektora. Jej úroveň v 3. štvrtroku vzrástla v bežných cenách o 8,0%, avšak len zásluhou hrubej pridanej hodnoty v tomto sektore, pretože medzispotreba vo verejnom sektore sa na medziročnej báze fakticky nezmenila. Hrubá pridaná hodnota v bežných cenách stúpila v 3. štvrtroku o 11,4%, v rozhodujúcej miere vplyvom odmien zamestnancov vo verejnom sektore, ktoré stúpili o 14,4%, čo predstavuje takmer trojnásobok ich prírastku v 3. štvrtroku 2018. K zrýchleniu rastu KSVS prispeli čiastočne aj naturálne sociálne transfery, ktoré v 3. štvrtroku stúpili o 7,7% v bežných cenách.

Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK - investičný dopyt) bola v 1. polroku tohto roka najpomalšie rastúcou zložkou domáceho dopytu aj podľa revidovaných údajov. Investičný dopyt totiž zaznamenal na medziročnej báze výrazný útlm rastu, keďže objem THFK vzrástol len o 1,2% (v priemere za 1. a 2. štvrtrok 2019). K útlmu investičného dopytu došlo v oblasti budov a stavieb, ako aj v oblasti strojov a zariadení.

V 3. štvrtroku tohto roka bol investičný dopyt zdanlivo najrýchlejšie rastúcou zložkou domáceho dopytu. Objem THFK

⁶ Na znižujúci sa sklon obyvateľstva k spotrebe poukazujú aj údaje NBS o spotrebiteľských úveroch pre obyvateľstvo. Kým v roku 2018 stúpili

medziročne o 13,4%, v 1.-3. štvrtroku 2019 vzrástli o 2,2%, avšak v 3. štvrtroku tohto roka iba o 0,6% (vždy v priemere).

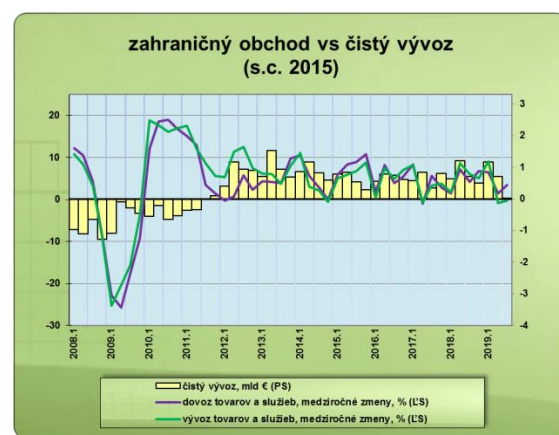
totiž medziročne vzrástol o 7,8%, avšak do značnej miery vďaka bázickému efektu, keďže v 3. štvrťroku 2018 poklesol o 8,3%. Investičný dopyt stúpol najmä v oblasti strojov a zariadení (o 10,3%), ale vzostup zaznamenal aj v oblasti budov a stavieb (o 4,3%). Zo sektorovej štruktúry THFK v bežných cenách vyplýva, že investičný dopyt vzrástol v nefinančných i finančných korporáciách, ako aj v domácnostiach, zatiaľ čo vo verejnom sektore investičný dopyt na medziročnej báze poklesol (o 17,9%), teda ešte výraznejšie ako v 2. štvrťroku tohto roka (o 11,7%).

Model rastu výkonnosti hospodárstva sa oproti 2. štvrťroku tohto roka nezmenil. Zdrojom rastu HDP bol teda aj v 3. štvrťroku len domáci dopyt, pretože čistý vývoz rast reálneho HDP tlmiel, a to ešte výraznejšie ako v 2. štvrťroku tohto roka (obr. 6). Vyplýva to zo skutočnosti, že kým v 2. štvrťroku pri raste domáceho dopytu o 4,6% stúpol reálny HDP o 2,2%, v 3. štvrťroku pri prakticky rovnakom raste domáceho dopytu o 4,4% sa reálny HDP zvýšil len o 1,3%. Prírastok reálneho HDP bol teda v 3. štvrťroku o viac ako dve tretiny menší ako prírastok domáceho dopytu. Tento menej výkonný model rastu HDP teda v praxi fungoval už dva štvrťroky po sebe, čo súvisí najmä s vývojom obchodnej bilancie. Kým v 2. štvrťroku tohto roka dosiahla ešte prebytok, ktorý však na medziročnej báze výrazne poklesol, v 3. štvrťroku zaznamenala deficit (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Vývoj, ktorý sa očakáva v najbližších mesiacoch v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí a stav domácej ekonomickej klímy, ktorá zostala aj v novembri hlboko pod jej dlhodobým priemerom, nasvedčujú tomu, že útlm rastu, ktorý agregátny dopyt zaznamenal v 2. a 3. štvrťroku tohto roka, bude pokračovať aj v horizonte krátkodobej

predikcie. Jeho útlm rastu by mal aj v horizonte predikcie súvisieť so slabnúcim vonkajším dopytom, zatiaľ čo tohtoročný relatívne vysoký rast domáceho dopytu ako celku by mal pokračovať. K rastu domáceho dopytu ako celku by mali prispieť všetky tri hlavné zložky jeho štruktúry.

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR

Na základe uvedených predpokladov očakávame, že rast agregátneho dopytu a tým aj rast výkonnosti hospodárstva sa oproti minulému roku pomerne výrazne spomalí. V prípade agregátneho dopytu odhadujeme spomalenie rastu zo 4,5% v roku 2018 na 2,6% v roku 2019, v prípade reálneho HDP zo 4,0% na 2,2% (vždy v priemere). Úhrnná cenová hladina v hospodárstve (meraná deflátorom HDP) by mala v tomto roku vzrásť v priemere o 2,4%, čo znamená, že nominálny HDP by sa mal zvýšiť o 4,6% a dosiahnuť 93,952 mld. €. Zatiaľ čo dynamika rastu výkonnosti hospodárstva by sa mala oproti minulému roku spomaliť, dynamika rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve by sa mala o 0,4 p. b. zrýchliť.

Model rastu HDP, ktorý v praxi fungoval v 2. a 3. štvrťroku 2019, sa v horizonte predikcie s veľkou pravdepodobnosťou nezmení. Tento model by mal vplyvom odhadovaného rastu agregátneho dopytu v 1. štvrťroku 2020 o 1,9% zvýšiť tvorbu reálneho HDP v tom istom štvrťroku

medziročne o 1,8%. Vzhľadom na to, že úhrnná cenová hladina v hospodárstve by mala vzrásť o 2,2%, nominálny HDP by sa mal zvýšiť o 4,0% a dosiahnuť 22,592 mld. €.

Aktualizovaný odhad rastu výkonnosti hospodárstva a vývoja úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve v horizonte predikcie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík. Ich vplyv môže mať dopad na vývoj vonkajšieho aj domáceho dopytu (vrátane vývoja cien) v horizonte predikcie. Na základe aktuálneho vývoja predstihových indikátorov u nás doma, ako aj v relevantnom zahraničí, možno naďalej usudzovať, že negatívne riziká naďalej vysoko prevažujú nad pozitívnymi.

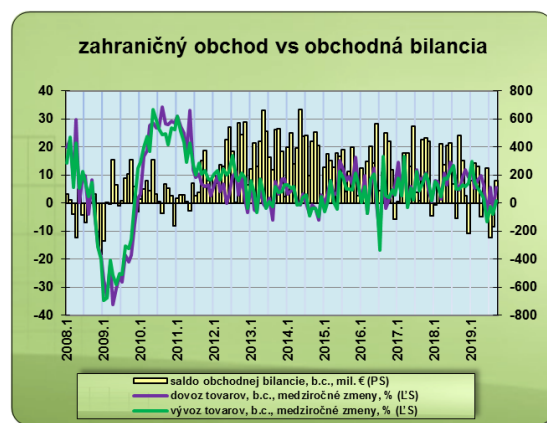
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

Dopyt z relevantného vonkajšieho ekonomického prostredia klesal aj v priebehu 3. štvrťroka tohto roka. Nové objednávky zo zahraničia pre priemysel v sezónne očistenej podobe teda klesajú už tri štvrťroky po sebe (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku). Navyše, od 2. štvrťroka tohto roka klesajú aj sezónne očistené nové objednávky pre priemysel z tuzemska. Vplyvom pokračujúceho poklesu nových objednávok zo zahraničia a tuzemska bol v 2. aj 3. štvrťroku tohto roka zaznamenaný tiež pokles vývozu aj dovozu tovarov v bežných cenách v sezónne očistenej podobe (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku; s.a. ŠÚ SR).

Vývoz tovarov v bežných cenách zaznamenal v 2. a 3. štvrťroku tohto roka pokles nielen na medzikvartálnej, ale aj na medziročnej báze, ktorý sa podľa predbežných údajov prehĺbil z 0,6% v 2.

štvrťroku na 1,4% v 3. štvrťroku (obr. 7). Na druhej strane, dovoz tovarov v bežných cenách na medziročnej báze pokračoval v raste, ale dynamika jeho rastu sa spomalila z 3,8% v 2. štvrťroku na 2,7% v 3. štvrťroku. Primárne to súvisí so slabým rastom agregátneho dopytu, a preto na pokrytie jeho prírastku stačilo doviezť menej zdrojov (tovarov) zo zahraničia⁷. K prehĺbeniu poklesu vývozu tovarov, resp. k spomaleniu rastu dovozu tovarov však prispel nielen slabší rast agregátneho dopytu, ale aj vyššie spomenutý pokles deflátoru vývozu, resp. deflátoru dovozu tovarov služieb v 3. štvrťroku tohto roka.

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Ďalšie oslabenie vonkajšieho dopytu súviselo so skutočnosťou, že okrem poklesu dopytu z krajín EÚ-28, ktorý začal už v 2. štvrťroku tohto roka, bol v 3. štvrťroku zaznamenaný aj pokles dopytu z krajín mimo EÚ-28. Vývoz tovarov do krajín EÚ-28 sa v 3. štvrťroku medziročne znížil o 0,5%, do krajín mimo EÚ-28 klesol o 6,2% (vždy v priemere podľa predbežných údajov). Z vecného hľadiska bolo prehĺbenie poklesu vývozu tovarov v 3. štvrťroku tohto roka spôsobené najmä výrazným poklesom vonkajšieho dopytu po nových osobných automobiloch. Kým v 1.

v 1. polroku tohto roka na 2,8% v 3. štvrťroku, rast dovozu služieb vzrástol v 3. štvrťroku o 3,8%, kým v 1. polroku 2019 o 4,2% (vždy v priemere).

⁷ Slabý rast agregátneho dopytu sa odzrkadlil aj v obchode so službami. Podľa údajov NBS sa rast vývozu služieb v bežných cenách spomalil z 5,2%

polroku tohto roka ich vývoz medziročne vzrástol o 25,5%, v 3. štvrtroku poklesol o 1,6% (vždy v priemere).

Na základe predbežných údajov o komoditnej štruktúre vývozu tovarov v bežných cenách možno konštatovať, že vonkajší dopyt klesol v 3. štvrtroku tohto roka takmer plošne. Neplatí to pre vývoz spotrebného tovaru, ktorý mierne vzrástol (o 2,3%) a vývoz investičných tovarov, ktorý sa na medziročnej báze prakticky nezmenil, avšak vývoz všetkých ostatných komoditných skupín (vrátane vývozu osobných automobilov) zaznamenal v 3. štvrtroku na medziročnej báze pokles. Relatívne najviac klesol vývoz surovín (o 6,1%).

Z predbežných údajov o komoditnej štruktúre dovozu tovarov v bežných cenách vyplýva, že spomalenie rastu agregátneho dopytu v 3. štvrtroku ovplyvnilo dovoz pre medzispotrebu aj dovoz pre konečnú spotrebu. Dovozy pre medzispotrebu medziročne poklesli, dovoz pre konečnú spotrebu naopak pomerne výrazne vzrástol, pričom dovoz osobných automobilov a dovoz spotrebného tovaru zaznamenali dokonca dvojciferné relatívne prírastky (o 15,4%, resp. o 11,6%). Vzrástol aj dovoz investičných tovarov (o 2,4%), avšak do značnej miery vplyvom bázičného efektu, keďže v 3. štvrtroku 2018 dosť výrazne poklesol (o 6,2%).

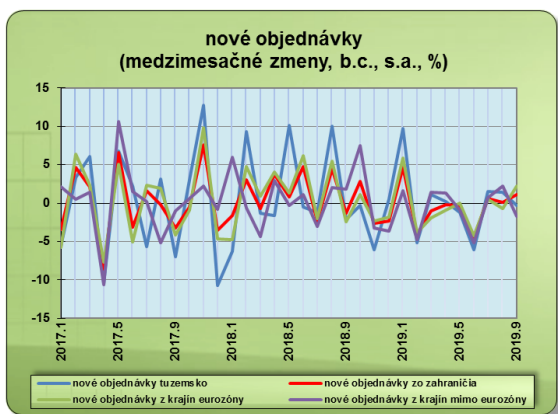
Obchodná bilancia ako celok, ktorá dlhodobo dosahuje prebytok, zaznamenala v 3. štvrtroku tohto roka deficit. Podľa predbežných údajov činil 0,249 mld. € (1,0% HDP v bežných cenách), pričom na štvrťročnej báze ide o jej prvý deficit od 4. štvrťroka 2010. V kumulatívnej podobe za 1.-3. štvrťrok 2019 dosiahla obchodná bilancia prebytok 0,716 mld. € (1,0% HDP v bežných cenách), zatiaľ čo v tom istom období minulého roka bol jej prebytok trojnásobne vyšší (predstavoval 2,173 mld. €, resp. 3,3% HDP v bežných cenách).

Z teritoriálneho hľadiska zaznamenala obchodná bilancia deficit preto, lebo prebytok v obchode s krajinami EÚ-28 bol v 3. štvrtroku tohto roka nižší ako deficit v obchode s krajinami mimo EÚ-28. Prebytok s krajinami EÚ-28 v 3. štvrtroku 2019 dosiahol 3,113 mld. € a medziročne sa znížil o 0,566 mld. €, deficit s krajinami mimo EÚ-28 činil 3,362 mld. € a medziročne sa prehĺbil o 0,194 mld. €.

Z komoditného hľadiska vznikol deficit obchodnej bilancie v 3. štvrtroku predovšetkým vplyvom nižšieho štrukturálneho prebytku v obchode s osobnými automobilmi. Kým v 1. a 2. štvrtroku tohto roka dosahoval zhodne cca 4,9 mld. €, v 3. štvrtroku klesol na 4,0 mld. €, čo súvisí s poklesom vývozu áut na jednej strane a rastom dovozu áut na strane druhej. Znížil sa však aj štrukturálny prebytok v obchode so spotrebnou elektronikou, pričom vo všetkých ostatných kategóriách obchodu skončila obchodná bilancia aj v 3. štvrtroku so schodkom.

Aktualizovaný odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách v horizonte krátkodobej predikcie reflektuje tendencie ich vývoja v 1.-3. štvrtroku tohto roka a prihliada tiež na vyššie spomenutý pokles nových objednávok pre priemysel zo zahraničia a tuzemska v júli až septembri tohto roka, ktorý vyplýva z ich sezónne očistenej podoby (obr. 8). Nové objednávky pre priemysel zo zahraničia sa v 3. štvrtroku znížili o 2,2%, z tuzemska klesli tiež o 2,2% (vždy oproti 2. štvrtroku tohto roka; s.a. INFOSTAT). Nové objednávky zo zahraničia poklesli vplyvom poklesu dopytu z krajín eurozóny i z krajín mimo nej.

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR, INFOSTAT

Pokiaľ ide o vývoj vývozu tovarov v bežných cenách v horizonte predikcie, v uvedenom kontexte sa ako najpravdepodobnejší javí predpoklad, že jeho pokles bude pokračovať, nemal by sa však prehlbovať. Na druhej strane, v prípade dovozu tovarov v bežných cenách sa ako najpravdepodobnejší javí ďalší útlm až zastavenie dynamiky jeho rastu. Pokiaľ ide o výsledok obchodnej bilancie, očakávame, že aj vo 4. štvrťroku tohto roka dosiahne deficit, a preto bude jej prebytok za celý rok 2019 ešte nižší ako sme odhadovali pre troma mesiacmi. Podľa aktualizovaného odhadu by mal dosiahnuť 0,5-0,7 mld. € (0,6% z odhadu HDP v bežných cenách), čo predstavuje cca štvrtinu z jej prebytku v roku 2018. Zároveň predpokladáme, že v 1. štvrťroku 2020 bude bilancia vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách viac-menej vyrovnaná.

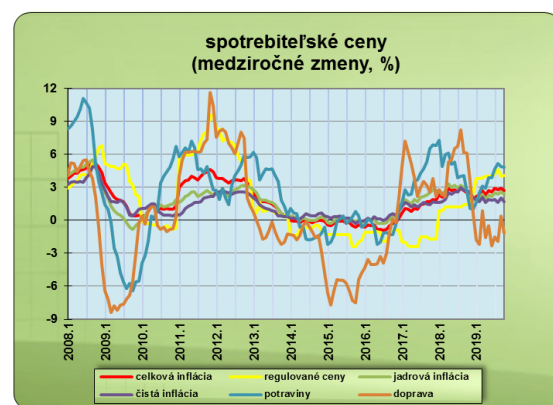
Aktualizovaný odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov (vrátane výsledku obchodnej bilancie) je nevyhnutné posudzovať v kontexte viacerých rizík prevažne negatívneho charakteru. Hlavným z nich zostávajú geopolitické neistoty, vyplývajúce predovšetkým z obchodných sporov USA a Číny a neznámej konečnej podoby Brexitu po voľbách vo Veľkej Británii. K obojstranným rizikám patrí aktuálny vývoj predstihových indikátorov v Nemecku (Ifo, ZEW, PMI) a eurozóny, vývoj cien ropy na svetovom

trhu a kurzu EUR voči USD. K pozitívnym rizikám patrí nová fáza kvantitatívneho uvoľňovania (odkúpenia štátnych dlhopisov od komerčných bánk v objeme 20 mld. € mesačne) na podporu hospodárskeho rastu v eurozóny, ktorú ECB zahájila začiatkom novembra tohto roka.

4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Tlak na rast spotrebiteľských cien sa zmiernil aj v 3. štvrťroku tohto roka. Ich úhrnná hladina totiž stúpala v júli až septembri na medzimesačnej báze kumulatívne len o 0,4%, zatiaľ čo v 1. štvrťroku vzrástla o 1,9% a v 2. štvrťroku o 0,6%. Tlak na rast spotrebiteľských cien sa síce zmiernil, ale medzioročná miera celkovej inflácie (meraná pomocou CPI) stúpala. Zostala však tesne pod hranicou 3%, čo je v súlade s našimi predpokladmi z augusta tohto roka. Jej priemerná úroveň v júli až septembri dosiahla 2,9% a bola o 0,2 p. b. vyššia ako v 3. štvrťroku minulého roka. Avšak priemerná úroveň celkovej inflácie za prvých deväť mesiacov tohto roka, ktorá činila 2,6%, bola rovnaká ako v tom istom období minulého roka (obr. 9).

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná úroveň celkovej inflácie v 1.-3. štvrťroku tohto roka sa udržala na minuloročnej úrovni aj napriek tomu, že jadrová inflácia klesla z 2,8% v roku 2018 na

2,3% v 1.-3. štvrtroku 2019 (vždy v priemere). Proti poklesu celkovej inflácie totiž pôsobilo výrazné zrýchlenie rastu regulovaných cien. Regulované ceny vzrástli vlani o 1,3%, avšak v 1.-3. štvrtroku tohto roka stúpili o 4,0% (vždy v priemere).

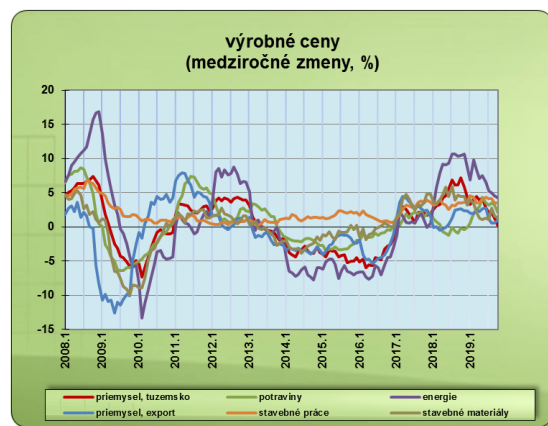
Jadrová inflácia stúpila z 2,1% v 1. polroku 2019 na 2,5% v júli až septembri (vždy v priemere), čo ovplyvnili najmä ceny potravín (vrátane cien nealkoholických nápojov). Potraviny totiž v 3. štvrtroku na medzироčnej báze zdraželi v priemere o 5,0%, kým v 1. polroku tohto roka o 3,0%. K vzostupu jadrovej inflácie prispeli pomerne výrazne aj ceny vzdelávania, ktorých rast sa zrýchlil z 1,0% v 1. polroku tohto roka na 2,6% v 3. štvrtroku (vždy v priemere)⁸. Vplyv zdraženia potravín a vzdelávania na jadrovú infláciu bol aj v 3. štvrtroku tlmený cenami v doprave, ktoré medzироčne poklesli v priemere o 1,0%⁹.

Čistá inflácia, ktorá nie je ovplyvnená vývojom cien potravín (na rozdiel od jadrovej a celkovej inflácie), sa ani v júli až septembri výraznejšie nemenila. Tak ako v 1. polroku tohto roka oscilovala okolo 1,8%, v septembri stúpila na 2,0%, čo ovplyvnili v rozhodujúcej miere vyššie ceny vzdelávania. Za prvých deväť mesiacov tohto roka dosiahla čistá inflácia v priemere 1,8% a bola o 0,5 p. b. nižšia ako v rovnakom období minulého roka.

Skutočnosť, že priemerná úroveň jadrovej a čistej inflácie bola v 1.-3. štvrtroku tohto roka nižšia ako v rovnakom období minulého roka, je dôsledkom vplyvu nákladových faktorov na rast spotrebiteľských cien, ktorý v 3. štvrtroku - na rozdiel od tzv. dopytovej inflácie -

značne zoslabol. Primárne sa jedná o dopad poklesu cien (deflátor) dovozu tovarov a služieb, vďaka čomu sa dynamika rastu cien výrobcov v priemysle (PPI) pre tuzemsko spomalila z 3,7% v 1. polroku tohto roka na 1,8% v 3. štvrtroku (vždy v priemere). Relatívne najviac k tomu prispeli ceny výrobcov v spracovateľskom priemysle ako celku, ako aj ceny výrobcov energií (obr. 10). Pokiaľ ide o tzv. dopytovú infláciu, ktorú NBS meria indexom cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) vrátane cien trhových služieb, v 3. štvrtroku tohto roka dosiahla v priemere 2,2% a bola prakticky rovnaká ako v 3. štvrtroku 2018.

Obr. 10

Zdroj: ŠÚ SR

Trend spomaľovania rastu cien výrobcov v priemysle pre tuzemsko pokračoval aj v októbri. Index PPI pre tuzemsko klesol oproti septembru o 0,1%, k čomu prispel vývoj cien vo všetkých štyroch hlavných zložkách jeho štruktúry. Vzhľadom na to, že tento index nerastie na medzimesačnej báze päť mesiacov po sebe, zaznamenala úhrnná hladina cien výrobcov v priemysle pre tuzemsko v októbri mierny pokles

⁸ Vplyvom sezónnosti (začiatok nového školského roka) sa ceny vzdelávania zvýšili v septembri oproti augustu o 3,9%, v dôsledku čoho sa ich medzироčný rast zrýchlil z 1,5% v auguste na 4,8% v septembri. V septembri tohto roka teda ceny vzdelávania vzrástli na medzimesačnej báze omnoho viac ako v septembri 2018, kedy stúpili o 0,6%.

⁹ Ceny v doprave teda klesajú na medzироčnej báze už tri štvrtroky po sebe. Súvisí to hlavne so zlacnením pohonných hmôt na čerpacích staniciach, k čomu v rozhodujúcej miere prispieva vyššie spomínaný pokles ceny ropy na svetovom trhu od začiatku tohto roka.

o 0,1% už aj na medziročnej báze. Mimochodom, ceny výrobcov v priemysle pre tuzemsko poklesli na medziročnej báze naposledy v decembri 2016, teda takmer pred troma rokmi.

Kým zo strany nákladových faktorov sa tlak na rast spotrebiteľských cien v októbri znížil, zo strany dopytových faktorov sa nezmenil. V konečnom dôsledku však prevážil vplyv nákladových faktorov, pretože úhrnná hladina spotrebiteľských cien oproti septembru klesla o 0,1%, čo predstavuje na medzimesačnej báze jej prvý pokles v tomto roku. Vo väčšine kategórií klasifikácie COICOP spotrebiteľské ceny na medzimesačnej báze síce mierne stúpili, ale potraviny a najmä doprava oproti septembru naopak zlacneli (o 0,4%, resp. o 2,0%). Vďaka tomu sa medziročná miera celkovej inflácie znížila z 2,9% v septembri na 2,7% v októbri, čo súviselo s poklesom jadrovej inflácie aj čistej inflácie v tom istom období, v prípade jadrovej inflácie z 2,6% na 2,4%, v prípade čistej inflácie z 2,0% na 1,7%.

Predpokladáme, že pokiaľ ide nákladové a dopytové faktory, ich aktuálny smer ani intenzita vplyvu na vývoj úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien sa v posledných dvoch mesiacoch tohto roka výraznejšie nezmenia. Výsledky KSP za november totiž naďalej ukazujú, že rast výrobných cien je v najbližších troch mesiacoch pravdepodobný len obchode a službách, kým v priemysle je pravdepodobnejší skôr ich ďalší pokles a v stavebníctve stagnácia. (obr. 7 v Prílohe). Na druhej strane, tlmiaci vplyv dopytových faktorov na rast spotrebiteľských cien nemožno vylúčiť kvôli relatívne slabému rastu spotrebiteľského dopytu, ktorý očakávame aj vo 4. štvrtroku tohto roka.

Pokles, ktorý medziročná miera celkovej inflácie zaznamenala v októbri, by však napriek uvedeným predpokladom nemal pokračovať. Podľa aktualizovaného odhadu by totiž v novembri mala zotrvať na októbrovej úrovni (2,7%) a v decembri vzrásť na 2,8%, pričom priemerná miera celkovej inflácie by mala v tomto roku dosiahnuť 2,6%. Odhad koncoročnej miery celkovej inflácie v tomto roku teda zvyšujeme o 0,2 p. b., odhad priemernej inflácie o 0,1 p. b. (oproti pôvodnému odhadu spred troch mesiacov). Uvedené odhady celkovej inflácie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík (ceny potravín, veľmi kolísavý vývoj ceny ropy na svetovom trhu, ceny dovozu, kurz eura k USD, nesúlad medzi rastom súhrnnej produktivity práce a miezd na makroúrovni, ktorý sa zväčšuje).

Očakávame, že tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien sa na začiatku budúceho roka zvýši. Na základe rozhodnutia ÚRSO sa totiž od 1. januára 2020 zvýšia regulované ceny za dodávku plynu a elektrickej energie pre domácnosti¹⁰. V tomto kontexte možno predpokladať, že na medzimesačnej báze sa rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien na začiatku budúceho roka zrýchli. Odhadujeme, že celková inflácia v marci 2020 dosiahne 2,6% a jej priemerná úroveň v 1. štvrtroku 2020 bude predstavovať 2,7%. Aj tieto odhady inflácie je potrebné vnímať v kontexte všetkých vyššie uvedených obojstranných rizík, ktoré je potrebné rozšíriť o vplyv osobitného bankového odvodu, ktorý už bol v parlamente schválený a začne fungovať od začiatku budúceho roka¹¹.

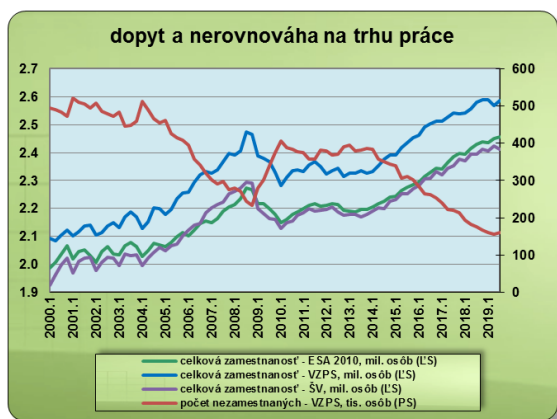
¹⁰ Koncové ceny za dodávku plynu pre domácnosti sa medziročne zvýšia v priemere o 4,94%, koncové ceny za dodávku elektriny pre domácnosti sa medziročne zvýšia v priemere cca o 9%.

¹¹ V súčasnosti platia banky odvod vo výške 0,2% z hodnoty svojich pasív vykazovaných v súvahe. Tento osobitný odvod mal od budúceho roka

5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

Útlm rastu dopytu na trhu práce je sprievodným javom vývoja slovenskej ekonomiky už rok. Bol totiž zaznamenaný aj v 3. štvrťroku tohto roka a jeho intenzita opäť zosilnela, čo sa všeobecne očakávalo. Spomalenie dynamiky rastu výkonnosti hospodárstva v 3. štvrťroku však ovplyvnilo situáciu na trhu práce nielen z hľadiska vývoja zamestnanosti, ale aj nezamestnanosti. V 3. štvrťroku sa totiž dynamika poklesu počtu nezamestnaných osôb značne pribrzdila. Počet nezamestnaných osôb sa síce na medziročnej báze znížil, ale oproti 2. štvrťroku tohto roka naopak stúpol (podľa VZPS). Predtým bol vzostup počtu nezamestnaných osôb voči predchádzajúcemu štvrťroku zaznamenaný vo 4. štvrťroku 2013, teda takmer pred šiestimi rokmi.

Obr. 11

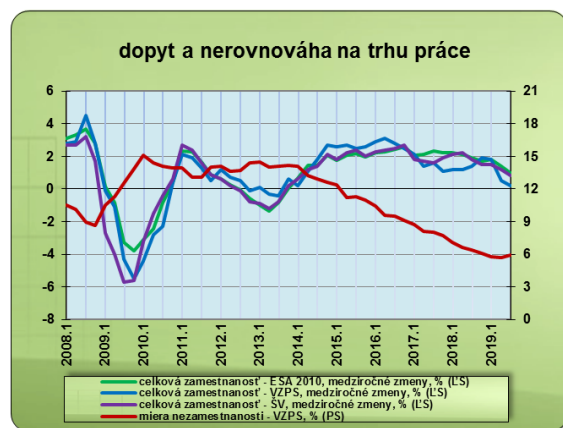
Zdroj: ŠÚ SR

K spomaleniu rastu celkovej zamestnanosti došlo aj v 3. štvrťroku podľa všetkých troch metodík (štatistické výkazníctvo (ŠV), VZPS a ESA 2010), avšak relatívne najviac znova podľa VZPS (obr. 11 a 12). Podľa VZPS stúpala celková zamestnanosť v 3. štvrťroku medziročne o 0,2% (cca o 6 tisíc osôb), čo

prestať platiť. V platnosti však ostane a zvýši sa na 0,4%.

z hľadiska počtu osôb predstavuje len šestinu jej prírastku v rovnakom období minulého roka. Podľa ďalších dvoch metodík bolo spomalenie rastu celkovej zamestnanosti miernejšie. Podľa ŠV sa celková zamestnanosť zvýšila v 3. štvrťroku o 0,8% (cca o 18 tisíc osôb), podľa ESA 2010 stúpala o 1,0% (cca o 25 tisíc osôb). V metodike ESA 2010 tým celková zamestnanosť v hospodárstve stúpala na nové historické maximum.

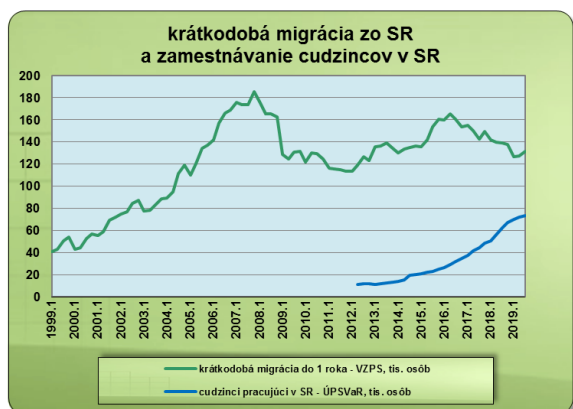
Obr. 12

Zdroj: ŠÚ SR

Pokiaľ ide o značné spomalenie dynamiky rastu celkovej zamestnanosti podľa VZPS, podobne ako v 2. štvrťroku bolo dôsledkom oslabenia rastu celkovej zamestnanosti v domácom koncepte, ale prispel k nemu aj pokles počtu krátkodobu migrujúcich za prácou do zahraničia s pobytom maximálne do 1 roka (obr. 13). K spomaleniu rastu celkovej zamestnanosti v domácom koncepte došlo aj vplyvom poklesu počtu osôb na aktivačných prácach, ktorý sa aj v 3. štvrťroku prehĺbil. Počet krátkodobu migrujúcich za prácou do zahraničia dosiahol zhruba 131 tisíc, počet osôb na aktivačných prácach zhruba 26 tisíc (vždy v priemere). Kým v prípade krátkodobu migrujúcich ide na medziročnej báze o úbytok cca o 8 tisíc osôb, v prípade osôb na aktivačných prácach cca o 19 tisíc osôb.

Obr. 13

Zdroj: ŠÚ SR

Vplyvom pokračujúceho útlmu rastu dopytu na trhu práce sa trend poklesu nezamestnanosti nielen zastavil, ale počet nezamestnaných osôb oproti 2. štvrťroku tohto roka stúpol cca o 6,0 tisíc a dosiahol cca 161 tisíc (podľa VZPS). Na medziročnej báze však ich počet aj v 3. štvrťroku poklesol. Znížil sa zhruba o 14 tisíc, avšak ich úbytok v rovnakom období minulého roka predstavoval cca 45 tisíc. Miera nezamestnanosti sa v 3. štvrťroku medziročne znížila o 0,5 p. b. a dosiahla 5,9%, oproti 2. štvrťroku tohto roka však bola o 0,2 p. b. vyššia (podľa VZPS).

K rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve prispel aj v 3. štvrťroku relatívne viac verejný sektor, v ktorom zamestnanosť vzrástla o 2,4%, kým v súkromnom sektore stúpila o 0,4% (podľa ŠV). Inak povedané, z cca 18 tisíc nových pracovných miest, ktoré v 3. štvrťroku pribudli na medziročnej báze v celom hospodárstve, vzniklo cca 11 tisíc vo verejnom sektore (z toho cca 6 tisíc v zdravotníctve), zostávajúcich cca 7 tisíc nových pracovných miest vytvoril súkromný sektor. Zatiaľ čo vo verejnom sektore sa rast zamestnanosti na medziročnej báze zrýchlil (o 1,1 p. b.), v súkromnom sektore sa jej rast naopak spomalil (o 1,5 p. b.).

Vývoj zamestnanosti v súkromnom sektore ako celku je determinovaný rozhodujúcim

spôsobom zamestnanosťou v priemysle, pretože je to odvetvie s absolútne najvyšším počtom zamestnancov. V 3. štvrťroku tohto roka v ňom pracovalo zhruba 556 tisíc osôb, čo bolo medziročne menej o 0,7%, resp. cca o 4 tisíc osôb (v priemere). V tomto odvetví ide o prvý pokles zamestnanosti od 3. štvrťroku 2013, teda po šiestich rokoch. Okrem priemyslu sa však zamestnanosť znížila aj vo veľkoobchode a maloobchode (zhodne o 2,2%), v odborných činnostiach (o 1,8%) a v činnostiach v oblasti nehnuteľností (o 9,6%). Na druhej strane, relatívne najvyšší rast zamestnanosti bol v 3. štvrťroku zaznamenaný v stavebníctve (o 5,4%), v odvetví informácie a komunikácia (o 5,1%) a v administratívnych službách (o 2,9%).

Na rozdiel od súkromného sektora bol vo verejnom sektore rast zamestnanosti aj v 3. štvrťroku plošný a zrýchlil sa vo všetkých troch odvetviach. Relatívne najviac nových pracovných miest vzniklo v odvetví zdravotníctva, kde sa zamestnanosť v 3. štvrťroku zvýšila o 3,8%. V ďalších dvoch odvetviach verejného sektora, teda v odvetví vzdelávania a vo verejnej správe a obrane, bol zaznamenaný rast zamestnanosti o 2,2%, resp. o 1,2%.

Očakávame, že trend spomaľovania dynamiky rastu dopytu na trhu práce, ktorý trvá už rok, bude pokračovať aj v horizonte krátkodobej predikcie. V dôsledku by sa naďalej mala spomaľovať aj dynamika poklesu nezamestnanosti. Primárne to súvisí so spomalením rastu výkonnosti hospodárstva, ktorý očakávame aj v horizonte krátkodobej predikcie. Uvedené predpoklady však majú oporu aj v trendoch vývoja ďalších relevantných ukazovateľov, ktoré boli známe v čase aktualizácie krátkodobej predikcie.

Z výsledkov KSP za október a november totiž vyplýva, že dopyt po práci by mal v najbližších troch mesiacoch zoslabnúť

nielen v priemysle, ale aj v stavebníctve a službách, zatiaľ čo v odvetví obchodu je viac pravdepodobné, že dopyt po práci zosilnie (obr. 8 v Prílohe). Okrem toho výsledky KSP opäť a už dlhodobo avizujú akútny nedostatok osôb s požadovanou kvalifikáciou medzi nezamestnanými, ktoré by boli schopné podieľať sa na krytí dopytu na trhu práce. Tento problém firmy preto riešia zvyšujúcim sa dovozom pracovnej sily zo zahraničia.

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) bolo v októbri tohto roka u nás zamestnaných takmer 32,6 tisíc osôb z EÚ/EHP a ďalších viac ako 44 tisíc osôb z tretích krajín. Zatiaľ čo v prvom prípade ich počet medziročne klesol cca o tisíc osôb, v druhom prípade stúpol o cca o 13 tisíc osôb. V tomto kontexte teda nie je až také prekvapujúce, že pokles počtu evidovaných nezamestnaných sa podľa údajov ÚPSVaR v septembri a októbri tohto roka na medzimesačnej báze nielen zastavil, ale naopak mierne vzrástol¹². Nakoniec možno spomenúť počet voľných pracovných miest, ktorý od začiatku tohto roka na medziročnej báze klesá, pričom jeho dynamika sa v 2. aj 3. štvrtroku prehĺbila (podľa ŠV).

Na základe uvedených informácií odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve v tomto roku medziročne vzrastie o 1,0% podľa ŠV, resp. o 0,6% podľa VZPS. V metodike ŠV to predstavuje prírastok cca 24 tisíc nových pracovných miest, v metodike VZPS cca 16,5 tisíc nových pracovných miest (vždy v priemere). V porovnaní s pôvodným

odhadom spred troch mesiacov je aktualizovaný odhad rastu celkovej zamestnanosti v roku 2019 nižší o 0,2 p. b. podľa ŠV, resp. o 0,1 p. b. podľa VZPS. V súvislosti s tým by mal počet nezamestnaných podľa aktualizovaného odhadu medziročne klesnúť cca o 20 tisíc osôb a dosiahnuť zhruba 160 tisíc osôb. Miera nezamestnanosti by mala oproti roku 2018 klesnúť o 0,7 p. b. a dosiahnuť v priemere 5,8% (vždy podľa VZPS). Aktualizovaný odhad miery nezamestnanosti v tomto roku je o 0,1 p. b. vyšší oproti pôvodnému odhadu spred troch mesiacov.

Intenzita útlmu dopytu na trhu práce by mala na začiatku budúceho roka zosilnieť, primárne v dôsledku relatívne nízkeho rastu výkonnosti hospodárstva, ktorý očakávame v 1. štvrtroku 2020. Odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve vzrastie v 1. štvrtroku 2020 medziročne o 0,5% podľa ŠV, resp. o 0,1% podľa VZPS. V súvislosti s tým by mal počet nezamestnaných na medziročnej báze mierne vzrásť cca o 3 tisíc osôb a dosiahnuť cca 163 tisíc osôb, pričom miera nezamestnanosti by sa mala medziročne zvýšiť o 0,1 p. b. a dosiahnuť 5,9% (podľa VZPS).

6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

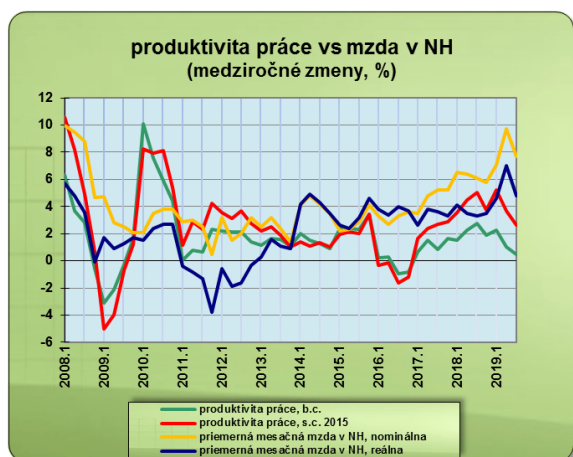
Oslabenie rastu výkonnosti hospodárstva v 2. a 3. štvrtroku tohto roka bolo z ekonomického hľadiska spôsobené spomalením dynamiky rastu súhrnnej produktivity práce v bežných i stálych

tisíc na východnom Slovensku. Z hľadiska počtu voľných pracovných miest, ktoré pripadajú na jedného nezamestnaného, je situácia stále najlepšia v Bratislavskom, Trnavskom, Nitrianskom a Trenčianskom kraji, v ktorých počet voľných pracovných miest prevyšuje počet uchádzačov o zamestnanie. V ostatných krajoch SR je situácia opačná, teda počet uchádzačov o zamestnanie prevyšuje počet voľných pracovných miest.

¹² Spôsobil to nárast počtu krátkodobo nezamestnaných osôb (do 12 mesiacov), pretože trend poklesu počtu dlhodobo nezamestnaných osôb (nad 12 mesiacov) v septembri aj októbri pokračoval. Z údajov ÚPSVaR okrem toho vyplýva, že v júli existovalo viac ako 99,5 tisíc voľných pracovných miest, čo je historicky najvyšší počet. Z nich bolo zhruba 69 tisíc na západnom Slovensku, približne 17 tisíc na strednom Slovensku a cca 13

cenách. Napriek tomu sa však v obidvoch týchto štvrtrokoch dynamika rastu miezd na makroúrovni výrazne zrýchlila. V dôsledku toho bol rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve v 3. štvrtroku tohto roka až trikrát vyšší ako rast súhrnnej produktivity práce v bežných cenách. Avšak nepomer medzi rastom reálnej mzdy a súhrnnej produktivity práce v stálych cenách bol ešte vyšší (obr. 14).

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná mesačná nominálna mzda v celom hospodárstve vzrástla v 3. štvrtroku medziročne o 7,7% a dosiahla 1068 €. Je to prírastok výrazne nad rámec, ktorý v 3. štvrtroku vymedzil prírastok súhrnnej produktivity práce v bežných cenách o 2,6%. Na druhej strane, reálna mzda v hospodárstve sa zvýšila o 4,7%, zatiaľ čo súhrnná produktivita práce v stálych cenách stúpila len o 0,5%. Rast nominálnej i reálnej mzdy v hospodárstve sa teda na medziročnej báze zrýchlil (o 1,6 p. b., resp. o 1,4 p. b.).

K zrýchlению rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy na makroúrovni v 3. štvrtroku prispel len verejný sektor, pretože v súkromnom sektore sa jej rast mierne spomalil. V súkromnom sektore jej úroveň vzrástla o 6,1% a dosiahla 1041 €, vo verejnom sektore stúpila o 13,5% a činila 1172 €. Vo verejnom sektore rastie

priemerná mesačná nominálna mzda od začiatku tohto roka zhruba dvakrát rýchlejšie ako v súkromnom sektore.

Na spomalení rastu nominálnej mzdy v súkromnom sektore sa podieľal v rozhodujúcej miere priemysel. Jej rast v priemysle v 3. štvrtroku tohto roka o 3,4% bol totiž o viac ako polovicu nižší ako v 3. štvrtroku 2018. Významne k tomu prispel pokles nominálnej mzdy v odvetví dodávky elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (o 4,8%) ako v jedinom odvetví súkromného sektora. Okrem priemyslu, v ktorom nominálna mzda dosiahla 1136 €, sa rast nominálnej mzdy spomalil v 3. štvrtroku aj v stavebníctve, poľnohospodárstve a v odvetví Informácie a komunikácia. Na druhej strane, rast nominálnej mzdy v tomto sektore sa výraznejšie zrýchlil len v dvoch odvetviach. Ide o Dopravu a skladovanie a Ubytovanie a stravovanie.

Vo verejnom sektore prispeli k zrýchlению dynamiky rastu nominálnej mzdy všetky tri odvetvia tohto sektora. Vo všetkých troch zaznamenala nominálna mzda aj v 3. štvrtroku dvojciferný relatívny prírastok. Vo verejnej správe a obrane sa medziročne zvýšila o 16,8% a dosiahla 1446 €, čím zaznamenala relatívne najvyšší prírastok už druhý štvrtrok po sebe nielen vo verejnom sektore, ale v celom hospodárstve. V zdravotníctve sa úroveň nominálnej mzdy zvýšila o 11,5% a dosiahla 1121 €, vo vzdelávaní stúpila o 11,9% a činila 981 €. Vo vzdelávaní bola teda nominálna mzda napriek relatívne vysokému rastu aj v 3. štvrtroku tohto roka nižšia ako priemerná nominálna mzda v celom hospodárstve.

Z výsledkov aktualizovanej predikcie implicitne vyplýva, že očakávané spomalenie dynamiky rastu výkonnosti hospodárstva v horizonte krátkodobej predikcie by malo byť dôsledkom slabého rastu súhrnnej produktivity práce v stálych i bežných cenách. Na druhej strane

očekávame, že rast nominálnej a reálnej mzdy na makroúrovni bude aj v horizonte predikcie vyšší ako rast súhrnnej produktivity práce. Preto je veľmi pravdepodobné, že značný predstih rastu miezd na makroúrovni voči rastu súhrnnej produktivity sa udrží aj v horizonte krátkodobej predikcie.

Podľa aktualizovaného odhadu by mala priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve v tomto roku vzrásť o 7,9% a dosiahnuť 1093 € (v priemere). Oproti pôvodnému odhadu spred troch mesiacov je to rast o 0,1 p. b. nižší. Vzhľadom na priemernú mieru inflácie, ktorú odhadujeme v tomto roku (2,6%), by reálna mzda v hospodárstve mala v tomto roku vzrásť o 5,3% (v priemere). Dynamika rastu priemernej mesačnej nominálnej i reálnej mzdy v hospodárstve by teda mala oproti roku 2018 zrýchliť (zhodne o 1,7 p. b.).

Odhad vývoja priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve na začiatku budúceho roka prihliada na rast minimálnej mzdy, ktorá sa od 1. januára 2020 zvyšuje na 580 €, ako aj na ďalšie relevantné informácie¹³. Pokiaľ ide verejný sektor, platové tarify štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone vo verejnom záujme sa od 1. januára 2020 zvýšia o 10%. Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že nominálna mzda v hospodárstve vzrastie v 1. štvrtroku 2020 o 4,7% a dosiahne 1071€, čo vzhľadom na očakávanú priemernú infláciu (2,7%) v tom istom období znamená, že reálna mzda v hospodárstve stúpne o 2,0%.

Kontakt:

Ján Haluška // haluska@infostat.sk

Andrej Hamara // hamara@infostat.sk

Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

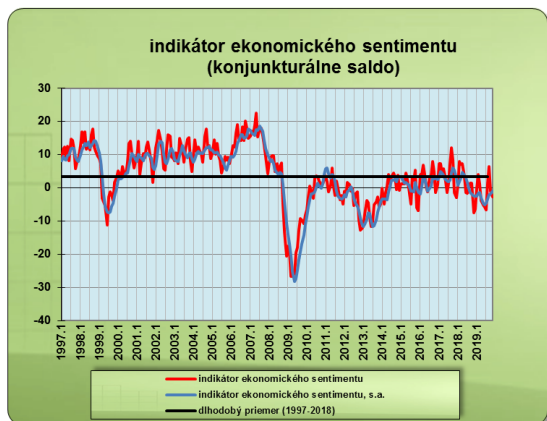
¹³ Podľa medializovaných informácií sa zamestnancom v bratislavskom Volkswagene zvýšia platy v roku 2020 o 4,2% a okrem toho všetci zamestnanci dostanú jednorazovo 250 eur. Podľa

spoločnosti PayWell plánujú firmy na Slovensku zvýšiť základné mzdy v roku 2020 v priemere o 3,9 %, teda menej ako plánovali v roku 2019 (v priemere o 4,4 %).

7 PRÍLOHA

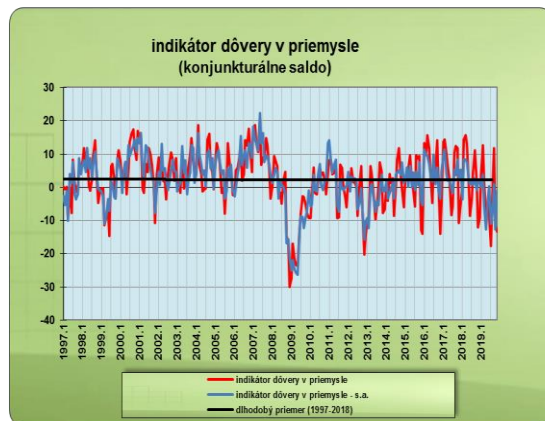
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1

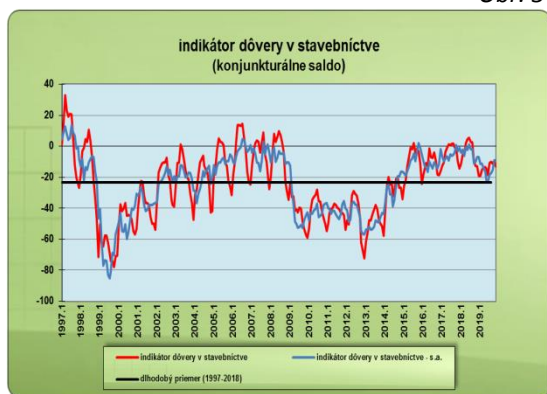
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2

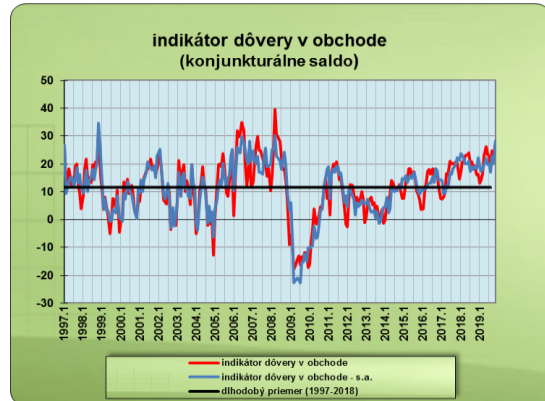
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5

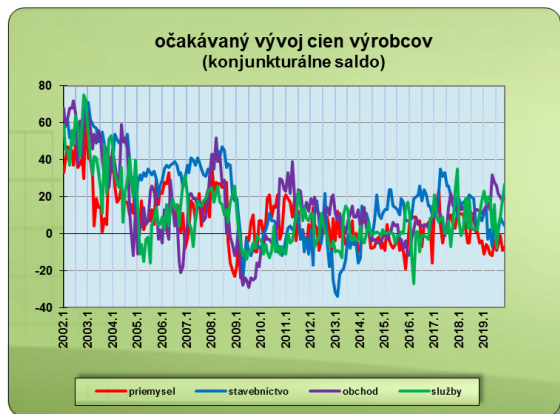
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6

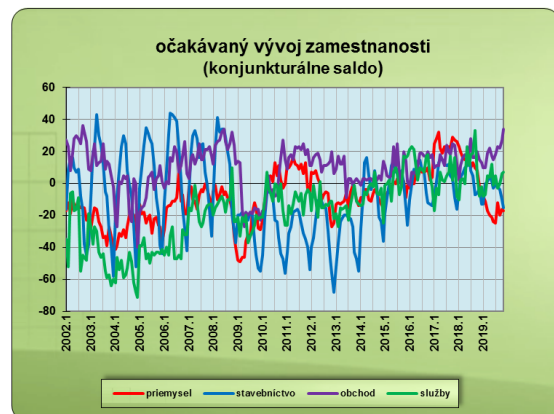
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

**Aktualizovaná prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2019
a prognóza na 1. štvrťrok 2020**

Ukazovateľ	1. - 3. štvrťrok 2019		Prognóza - INFOSTAT			
	absolútne	index <u>1.-3.Q 2019</u> 1.-3.Q 2018	rok 2019		1. štvrťrok 2020	
			absolútne	index <u>2019</u> 2018	absolútne	index <u>1.Q 2020</u> 1.Q 2020
Hrubý domáci produkt (mld €) ¹⁾	69.9090	102.4	93.9515	102.2	22.5923	101.8
Výberové zisťovanie pracovných síl pracujúci (tis. osôb)	2 585.1	100.9	2 583.0	100.6	2 592.1	100.1
miera nezamestnanosti (%) ²⁾	5.8	x	5.8	x	5.9	x
počet nezamestnaných (tis. osôb)	158.7	86.4	159.9	89.1	162.9	101.9
Priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve (tis. osôb)	2 413.8	101.1	2 416.4	101.0	2 416.7	100.5
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	1 064	108.1	1 093	107.9	1 071	104.7
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	105.4	x	105.3	x	102.0
Miera inflácie (%)						
posledný mesiac obdobia	x	2.9 ³⁾	x	2.8 ⁴⁾	x	2.6 ⁵⁾
v priemere za obdobie	x	2.6 ⁶⁾	x	2.6 ⁷⁾	x	2.7 ⁸⁾

¹⁾ metóda ESA2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v b.c., indexy sú v s.c. roku 2015

²⁾ v stĺpcoch Prognóza - INFOSTAT na rok 2019 a 1. štvrťrok 2020 je miera nezamestnanosti

³⁾ v septembri 2019 oproti septembru 2018

⁴⁾ v decembri 2019 oproti decembru 2018

⁵⁾ v marci 2020 oproti marcu 2019

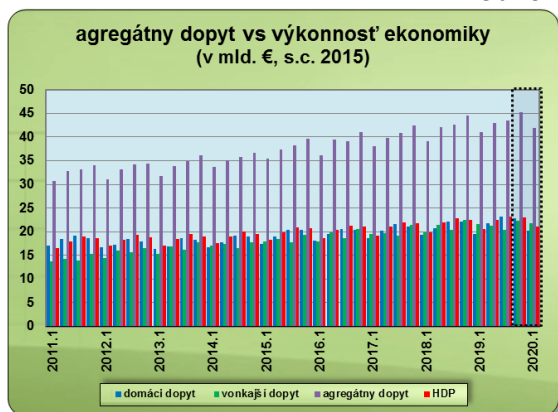
⁶⁾ v priemere za 1. - 3. štvrťrok 2020 oproti 1. - 3. štvrťroku 2019

⁷⁾ v priemere za rok 2019 oproti roku 2018

⁸⁾ v priemere za 1. štvrťrok 2020 oproti 1. štvrťroku 2019

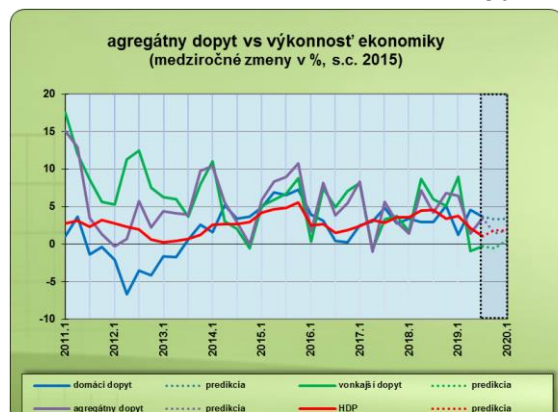
Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2019 a 1. štvrťrok 2020

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 12

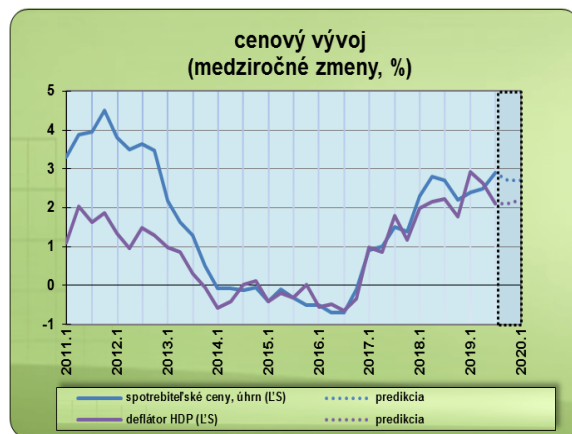
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr.10

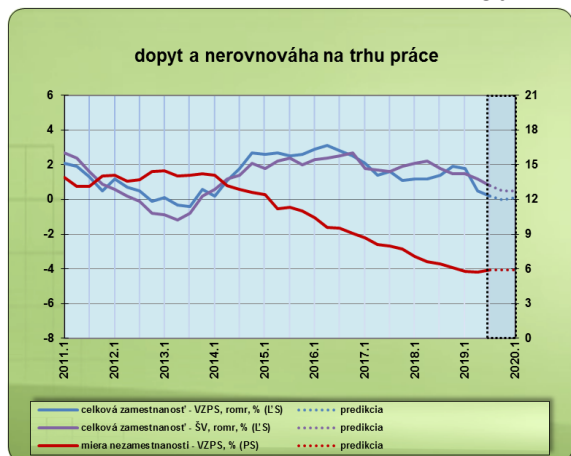
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 13

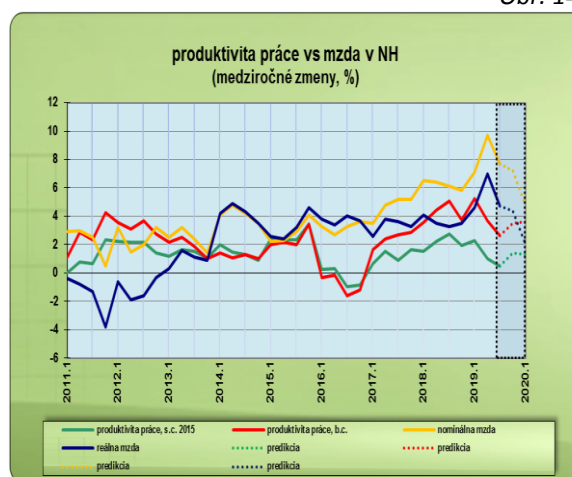
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 24

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.14 - 1149/2019
